

که جلسات بعضی معجل شود هم برای عموم مردم بهتر است و هم برای پیشرفت کار مجلس

رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده متأسفانه یا خوشبختانه با این پیشنهاد مخالفم و دلایلی که آقای زنجانی برای توضیح پیشنهاد خودشان اقامه کردند کافی نبود صبح یا عصر دخالت در کار ندارد همت و عزمت تصمیم در کار دخیل است قریب ۲۰ ماه است مادر اینجا هستیم صبح و عصر راهم دیده ایم کمیسیونها در صبح دیدیم عصر هم دیدیم و برای اخذ نتیجه فقط باید تصمیم این جا تصمیم گرفته شده ساعت و ربع قبل از ظهر جلسه تشکیل شود یک ربع هم به عنوان معافیت موضوع شد معذک از این تاریخ تا الساعة هیچ روزی نشد که سه ساعت قبل از ظهر جلسه تشکیل شود مانع چه بود؟ مانع این بود که صبح است؟ خیر صبح و عصر تأثیر ندارد اغلب روزها جلسه دیرتر از دو ساعت بظهر هم تشکیل میشد چنانکه تجربه بمانشان داده است اگر بنا باشد سه ساعت بغروب موقع جلسه معین شود يك ساعت بغروب تشکیل خواهد شد و اگر دو ساعت به غروب موقع جلسه معین شود مغرب جلسه تشکیل میشود شهاهم طولانی است تا ساعت پنج و شش طول میکشد مخصوصاً بخاطر دارم پارسال که جلسات عصر بود اغلب تا ساعت چهار و پنج جلسه طول میکشد يك نفر از آقایان اظهار کردند خوب است آقایان زودتر بجلسه آمده که زودتر هم ختم بشود یکی دیگر از آقایان اظهار فرمودند حاضریم و بعد هم بواسطه تاریکی شب گل نگد کنیم و برای ملت کار کنیم بهر جهت از آن میگذریم لکن برای معظوراتی که در سنه ماضیه پیدا شد جلسات به صبح معجل شد علاوه بر آن باید ملاحظه کرد اعضاء و مستخدمین جزء مجلس اگر بنا باشد تا ساعت چهار پنج از شب گذشته مجلس باشند وظایفی که در خانهای خودشان دارند چه وقت باید انجام بدهند؟ در این صورت عقل و انصاف اجازه نمیدهد که يك عده اشخاص صبح حاضر شده در ساعت پنج از شب گذشته بروند ثانیاً آن اعتراضاتی که از طرف جرائد شد که مخیرین محترم باید اخبار مجلس را بعد از ختم مجلس بآنها برسانند تازه بعد از ساعت چهار و پنج می باید اخبار مجلس را بآنها برسانند و لابد اجزای جراید هم تا صبح باید در مطبعه باشند و این هم ظلمی است و آن نتیجه هم که بتوسط آن کار درست میشود مجری نخواهد شد غرض این است که تصمیم واقعی بگیریم بر اینکه این چند ماه دیگر که از عمر مجلس باقی است يك ربع معاف سه ساعت بظهر را حاضر شویم و در ظرف این سه ساعت هم خیلی کار انجام داده خواهد شد

رئیس - رأی میگیریم به پیشنهاد آقای زنجانی. آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند

(عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد. پیشنهاد آقای محقق العلماء قرائت میشود

(بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیش نهاد میکنم از هفته آتی بجای اوقات قانون امتیاز فقط شمال هفته دوروز قانون انتخابات مطرح شود

محقق

رئیس - آقای نصرت الدوله

(اجازه)

نصرت الدوله - قانون شورای دولتی مدتی است طبع و توزیع شده و يك چیز مهمی نیست و گمان نمیکنم در مجلس تولید اشکال شود خوبست آن را هم مقرر فرمائید در روزهای امتیاز فقط جزو دستور باشد و ممکن است قانون شورای دولتی و قانون انتخابات باهم شرکت کنند باین معنی که قبل از تنفس قانون شورای دولتی و بعد از تنفس قانون انتخابات مذاکره شود یا بالعکس

معاون وزارت پست - لایحه سه

نفر مستخدم اروپائی به مقام ریاست تقدیم میشود

رئیس - آقای سلیمان میرزا

(اجازه)

سلیمان میرزا - بنده این پیشنهاد چنانکه با پیشنهاد اول راجع به اختصاص دادن به نقط هم مخالف بودم باز هم مخالفم. تازه می بینم که جلسات مجلس يك قانون مخصوص معین شده مثلاً هفته دو روز برای فلان قانون خصوصاً ولی بنده عقیده ام بر این است چنانکه در سابق هم معمول بوده دو روز مطلقاً برای لوائح قانونی معین شود و چون اختیار تعیین جلسه با خود آقایان است هر قانونی را که مهمتر دانستند پیشنهاد فرمایند آن مطرح می شود و انحصار يك قانون را مناسب نمی دانم شاید تا هفته آتی به یک قسمت از قانون استخدام که باقی مانده است حاضر شود یا قانون راجع بقضات و اعضاء محاکم یا معاکمه وزراء که هیچوقت نخواهد آمد آمد حاضر شود یا قانون ممیزی و سایر قوانین حاضر شده و بخواهد بمجلس بیاید باین وضعیکه ما خواسته باشیم یکی دو جلسه را انحصار بدهیم که فلان قانون مطرح شود آنوقت آن قوانین دیگر را چه کنیم و این هیچ ترتیب خوبی نیست و هر وقت اکثریت مجلس خواست در هر دقیقه می تواند دستور را تغییر بدهد اگر مقصود آقای محقق العلماء هم از این پیشنهادی که کرده اند این است که قانون انتخابات مطرح شود ممکن است فقط پیشنهاد فرمایند مثلاً در جلسه فردا جزء دستور شود و البته اکثریت مجلس که رأی داد جزء دستور خواهد شد والا اگر بخواهیم

فرضاً دو روز را انحصار بدهیم بقانون انتخابات یا قانون شورای دولتی این امتیازات که در کمیسیون فوائد عامه مثل امتیاز کبریت سازی و امتیاز چراغ برق و امتیاز کاغذ سازی هست اینها چه وقت باید مطرح شود بعقیده بنده باید دو روز را برای عموم قوانین معین کنند هر قانونی را که اکثریت مجلس تصویب کرد که مطرح شود آن را مطرح کنند

رئیس - آقای محقق العلماء

(اجازه)

محقق العلماء - آنچه من از فرمایشات شاهزاده سلیمان میرزا فهمیدم ایشان مخالف با من و من مخالف با ایشان نبودم مسئله مانع الجمع نیست بنده عرض میکنم یا زده ماه است که اکثری از قانون انتخابات نیست و باید جزء دستور شود حالا میخواهند آنرا جزو لوائح در دستور بگذارند بنده عرضی ندارم

رئیس - پس پیشنهاد خود را مسترد می دارید؟

محقق العلماء - مسترد نمیکنم فرض میکنم مانع الجمع نیست

رئیس - رأی میگیریم پیشنهاد آقای محقق العلماء آقایانیکه تصویب می کنند قیام فرمایند

(عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد

موضوع مذاکرات جلسه فردا: اولاً بودجه وزارت خارجه ثانیاً لایحه که آقا سید فاضل فرمودند راجع باقا محمد جعفر اصفهانی

آقای سهام السلطان

(اجازه)

سهام السلطان - چنانکه شاهزاده سلیمان میرزا یاد آوری کردند خوبست کمیسیون بودجه تشکیل شده و يك نفری را برای دفاع از بودجه وزارت خارجه معین کنند

آقا سید فاضل - بنده حاضریم

سهام السلطان - کمیسیون باید معین کند و نیز بعضی لوائح مختصر دیگری در کمیسیون بودجه هست که راپورت آنها را داده اند و باید مطرح شود که هر چه زود تر تکلیف مردم معلوم گردد

رئیس - آقای سلیمان میرزا

(اجازه)

حاج میرزا مرتضی - مطلب بنده را حضرت والا شاهزاده سلیمان میرزا فرمودند (لایحه راجع باستعفاء اعضای رسیدگی به هاجرین ارومیه قرائت شد)

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی. ما امضاء کنندگان ذیل بواسطه بعضی ملاحظات و عدم مساعدت در پیشرفت اصلاحات مرجوعه از کمیسیون مطالعه باوضاع مهاجرین ارومیه استعفاداده و تقاضا داریم در صورت لزوم اشخاص دیگر انتخاب شوند. نمایند -

کان آذربایجان عضو کمیسیون. حاج سید المحققین. معتمدالتجار. طباطبائی تبریزی محمد ولی. ابراهیم فیوضات (تقاضا نامه از طرف آقای آقا سید فاضل بشرح ذیل قرائت شد)

مقام مقدس مجلس شورای ملی. نظر باینکه در سال گذشته در جریده ستاره ایران يك مطلب کذب محقق و محقق کذب و افترا تیه بر علیه داعی نشر داد و مجلس مقدس کمیونی در این باب تشکیل داد و بالاخره داعی بوزارت جلیله عدلیه بترتیب قانونی تظلم و مراجعه نموده خواهشمندم مجلس مقدس راپورت قضیه را از وزارت عدلیه بخواهند تا معلوم شود که فقط و فقط افتراء و کذب محض و محض کذب بوده

سید فاضل کاشانی

رئیس - آقای آقا سید فاضل

(اجازه)

آقا سید فاضل - بنده علی القانون همانطوری که پارسال در مجلس علنی عرض کردم که این مسئله کذب محض و محض کذب بود موافق قوانین جاریه بعدلیه مراجعه کردم و پس از مخارجات زیاد بحمد الله معلوم شد که فقط يك آنتریک بر علیه بنده بود و قضیه کذب محض بوده باینجهت تقاضا دارم آن راپورتیکه از عدلیه آمده عیناً در مجلس خوانده شود

(مجلس نیم ساعت بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس مؤتمن الملك جلسه ۲۱۴

صورت مشروح مجلس یوم شنبه دلو سنه ۱۳۰۱ برابر هفتم جمادی الثانیه هزار و سیصد و چهل و یک

مجلس یک ساعت و نیم قبل از ظهر بر ریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید

(صورت مجلس یوم سه شنبه سوم دلو را آقای امیر ناصر قرائت نمودند)

رئیس - آقای امین الشریعه

(اجازه)

امین الشریعه - آقای سعادت را غایب بی اجازه نوشته اند در صورتیکه ایشان مریض بستری و مشغول معالجه هستند خوب است اصلاح شود

رئیس - دیگر مخالفی نیست (اظهاری نشد)

رئیس - برای امروز دستوری معین نشده اگر آقایان موافق باشند لایحه گل سرخ جزو دستور امروز شود

(مخالفی نبود)

(ماده اول لایحه گل سرخ را آقای امیر ناصر بشرح ذیل قرائت نمودند)

ماده اول - وزارت فوائد عامه مجاز است امتیاز انحصاری و فروش خاک اکسید و فوسفات (خاک قرمز) واقعه در جزایر هرمز. قسم لارک. هنگام را با آقای حاج معینالتجار پوشهری واگذار نماید

رئیس - آقای تدین
(اجازه)

تدین - بنده همانظوری که در سابق عرض کردم مخالف با طرز این لایحه هستم برای اینکه این لایحه معایب و اغلاط زیاد دارد و بنده خیلی تعجب میکنم از اینکه در روزنامه خواندم يك كميته باسم كميته امتيازات دروزارت فوائد عامه تشكيل شده و دو ماه هم ماهی چهار صد و پنجاه تومان از بابت چهل هزار تومان اعتبار ماهیانه که مجلس برای مخارج پیش بینی نشده تصویب کرده بآن کمیته داده شده است و در آن ورقه که صورت مخارج چهل هزار تومان اعتبار نوشته شده بود این دو ماه هم جزء آن بود باسم مخارج کمیته امتيازات و شورای عالی تجارت ماهی چهار صد و پنجاه تومان حلال قطع نظر از این که این کمیته قانونی است یا نه و آیا قبل از اینکه مجلس تصویب بکند حائز است که چنین خرج هائی باسم مخارج پیش بینی شده نشده گردانند، کاری بآن ندارم ولی حرفم در این است که اجازه دادن بوزارت فوائد عامه که يك امتیازی را باز بندی معتقد نماید غیر از سایر مواد امتیاز است و نباید اسم این ماده را ماده اول گذاشت این ماده واحده است و جایش هم اینجا نیست. بعد از آنکه امتیاز نامرأ بمجلس شورای ملی تصویب کرد باید در آخر امر باین ماده واحده رأی داد و به وزارت فوائد عامه اجازه داد که این امتیاز را مطابق امتیاز نامه مصوبه و معینه بطرف واگذار نماید. بنابراین بهمین اندازه اکتفا می کنم و اگر آقای مخبر قبول کنند که این ماده را تغییر بدهند دیگر اشکالی ندارم

رئیس - صحیحش همین است که اظهار کردند

مخبر - بلی بنده هم قبول دارم - خواستم پیشنهاد بنمائید تا اصلاح شود
رئیس - خود کمیسیون هم ممکن است اصلاح نماید بنابراین ماده دوم ماده اول خواهد بود

(ماده اول بشرح ذیل قرائت شد)
ماده اول - مدت این امتیاز از اول حمل تنگوزئیل ۱۳۰۲ الی پانزده سال شمسی خواهد بود

رئیس - آقای تدین
(اجازه)

تدین - عرضی ندارم
رئیس - آقای مساوات
(اجازه)

مساوات - بنده موافقم
رئیس - آقای آقاسید یعقوب بطور
آقاسید یعقوب - بنده هم موافقم
رئیس - آقای سهام السلطان
(اجازه)

سهام السلطان - بنده معتقدم که عبارت این ماده تعبیر کند چون ماده دوم اول شده است باید تعیین شود که این چه امتیازی است و مدت این امتیاز چقدر خواهد بود اینها را باید اصلاح

نمایند تا معلوم شود که مدت این امتیاز از اول حمل تنگوزئیل است یا از میزان
رئیس - آقای شیخ الاسلام اصفهانی
(اجازه)

شیخ الاسلام اصفهانی - درجه موضوع باید صحبت بدارم ؟
رئیس - در ماده دوم که اول شده است .

شیخ الاسلام - در این ماده عرضی ندارم

رئیس - آقای حاج میرزا مرتضی
(اجازه)

حاج میرزا مرتضی - بنده در جلسه سابق هم پیشنهاد کردم که اصلا طرز این لایحه صحیح نیست و بعقیده بنده خوب است آقای مخبر این لایحه را بکمیسیون مسترد نموده و اصلاح بفرمایند اولاً در این لایحه معلوم نیست که موقع پرداخت این وجه کی است فقط نوشته شده است سالی صد هزار تومان باید بدهم معلوم نیست چه وقت باید بدهد ؟ اول سال ؟ وسط سال یا آخر سال ؟ یکی دیگر این که ممکن است همانطور که شاهزاده اقبال السلطان فرمودند در یکسال یا دو سال کار شانزده سال را بکنند و انبار بنماید و بعد بفروش برساند ثالثاً معین نشده است که در سال چقدر خاک باید از آن جا استخراج کند . رابعاً همانظوری که آقای تدین فرمودند باید ماده دوم تبدیل بماده اول بشود و چون این قسمت اصلاح شد عرض در آن ندارم بنابراین معتقد هستم که این لایحه بر گردد بکمیسیون و با نظریات آقایان اصلاح شده بعد بمجلس تقدیم شود یکی دیگر این که بنده نمیدانم با گذشتن این لایحه تکلیف طلب حاج معین التجار چه میشود

بعضی از نمایندگان - حاج معین التجار طلبی ندارد

حاج میرزا مرتضی - و آیا آن ادعائی که حاج معین التجار میکنند با دادن این امتیاز باقی است یا نه ؟ و اگر دولت طلب او را تصدیق میکنند چه تکلیفی برایش معین میکنند و اگر هم تصدیق نمیکند آنهم معلوم بشود تا تکلیف خودمان را بدانیم چون ممکن است در این خصوص نظریات فرق بکنند و نیز ممکن است وقتی دولت طلب او را تصدیق کردند يك رأی دیگری بدهم ولی تصدیق نکرده عقیده دیگری داشته باشم در حال معتمد که حضرت والا شاهزاده شیخ رئیس این لایحه را مسترد نموده و با اصلاحاتی که در نظر آقایان هست يك رایورت جامعی تهیه نموده و بمجلس تقدیم دارند

رئیس - آقای مساوات
(اجازه)

مساوات - بنده راجع بماده اول و دوم عرض داشتم که خود کمیسیون قبول کرد که اصلاح نماید و ما راجع بادعائی که حاج معین التجار دارد این جا موضوع ادعائی در بین نیست مجلس هم طلب او را تصدیق نکرده است اگر او طلبی دارد هر گاه توانست ثابت

نماید البته ملحوظ میشود و عجلتاً ماده دوم مطرح است که دولت بيك نفر تبعه داخله امتیاز بدهد بمدت پانزده سال اگر مخالفتی دارید اظهار بفرمائید و چون نمیخواهم وارد در کلیات شوم و راجع بمدت هم در کمیسیون مخالفتی نشد دیگر عرضی ندارم و خوب است زودتر مذاکرات این ماده ختم شود و در کلیات هم دروزر صحبت شده است

رئیس - مخالفی نیست ؟
دست غیب - بنده مخالفم
رئیس - بفرمائید .

دست غیب - چیز غریبی است آقای مساوات می فرمایند ماده اول و دوم را کمیسیون مسترد کرد تا اصلاح نماید اگر اینطور است پس باید ماده سوم مطرح بشود و در ماده دوم هم دیگر نمی شود حرف زد زیرا فرع بر ماده اول و دوم است و اگر آقای مخبر قبول کردند که ببرند بکمیسیون و اصلاح نمایند اگر اینطور اصلاح میکنند (که وزارت فوائد عامه مجاز است) و بقیه عبارت بجال اول باقی باشد که بنده مخالفم چون این عبارت بیشتر شبیه باجاره است نه امتیاز چون اسم فروش خاک است و فروش خاک هم بیشتر شبیه باجاره است و باید بمزایده واگذار شود و بنده پیشنهاد روز گذشته آقای حاج میرزا مرتضی و خودم را تأیید میکنم که بر گردد بکمیسیون تا اصلاح شود و راجع باصل امتیاز هم بنده مخالفتی ندارم و نیز مخالف نیستم که امتیاز بایرانی داده شود و البته بایرانی داده شود اگر چه بگذردی هم به دولت ضرر وارد آورد باید آن را هم متحمل کرد و ایرانی را بر خارجه ترجیح داد .

ولی عرض میکنم اساساً باید يك ضرری باشد که قابل تحمل باشد نه ضرر پنجاه هزار دلار یا پنجاه هزار تومان در این موقع اگر بیکنفر خارجه که در مقام سیاست هم بی طرف باشد واگذار نمائیم ضرری ندارد با اینکه موافقم این امتیاز بایرانی داده شود و ایرانی مقدم باشد باز بر میگردیم پیشنهاد خودم که آقای مخبر دفاع کردند که تاریخ تصویب قانون و ورود کتر میلیسیو با تاریخ این لایحه خیلی فرق دارد و تاریخ این لایحه زودتر است باز هم عرض میکنم که ضرری ندارد کتر میلیسیو هم نظری در این امتیاز یا اجاره بکنند بعد به مجلس بیاید .

شیخ الرئیس - عرض کردم آن قسمتی که آقای تدین فرمودند مقصودشان این بود که این ماده که نوشته وزارت فوائد عامه مجاز است در آخر نوشته شود و اما این مسئله که فرمودند امتیاز نیست و اجاره است همینقدر که امتیاز انحصاری استخراج و فروش خاک بسا داده می شود امتیاز است .
اما راجع به دکتر میلیسیو آن هم جواب داده شده و رأی هم گرفته شد و

رد شد و گمان میکنم با این اظهارات مکرر باشد .

(پیشنهاد آقای معتمد السلطنه به مضمون ذیل قرائت شد)
بنده پیشنهاد میکنم :

لایحه امتیاز گل سرخ بکمیسیون ارجاع شده با نظریه دکتر میلیسیو رئیس کل و نظریه که آقای تدین پیشنهاد آقای مخبر قبول فرمودند اصلاح و مجدداً به مجلس ارجاع شود عبدالله معتمد السلطنه

رئیس - آقای معتمد السلطنه
(اجازه)

معتمد السلطنه - بنده تعجب میکنم رئیس کل مالیه استخدام کردیم و مستشار امریکائی آوردیم و حالا بهیچوجه راضی نمی شویم مسائل مالی را به او رجوع کنیم .

چه عیب دارد که این قبیل لواهی بنظر او برسد فایده از او ببریم . ضرر ندارد این لایحه و سایر لواهی مربوط بمأمود مالیه بنظر مستشار برسد و از آن فایده ببریم فرضاً يك دفعه پیشنهاد شده و رد شده است این دلیل نیست که نظریه او جاب نشود .

(گفته شد صحیح است)
رئیس - در این باب گویا سابقاً رأی گرفته شده است . در ماده اول دیگر مخالفی نیست ؟

(گفته شد خیر)
(پیشنهادات آقایان زنجانی و آقا سید فاضل به مضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم :
ماده اول و دوم امتیاز خاک سرخ یکی شده بترتیب ذیل باشد :

مجلس شورای ملی به دولت اجازه می دهد که امتیاز انحصاری استخراج و فروش خاک سرخ (ا کسید دوفر) واقعه در جزایر هرمز و قشم و لارک و هنگام را از اول حمل ۱۳۰۲ تا ده سال شمسی موافق مواد ذیل بحاجی معین التجار بوشهری واگذار کند بشرط اینکه حاجی مزبور تمام دعاوی خود را از هر قبیل که به دولت دارد اسقاط نماید .

ابراهیم زنجانی
بنده پیشنهاد میکنم ماده اول چنین نوشته شود :

ماده اول - مدت امتیاز انحصاری و فروش خاک ا کسید دوفر (خاک قرمز) جزایر هرمز و قشم و لارک و هنگام با آقای حاجی معین التجار بوشهری از اول حمل تنگوزئیل ۱۳۰۲ الی پانزده سال شمسی خواهد بود .

سید فاضل کاشانی .
(سید فاضل - فقط استخراج را اضافه کنید)

(ماده سوم را بضمون ذیل آقای امیر ناصر قرائت فرمودند) ماده سوم - آقای حاج معین التجار ملزم است سه ساله سالی یکصد هزار تومان بتوسط فواید عامه بخرانه دولت برساند.

رئیس - آقای سهام السلطان (اجازه) اظهار شد موعود پرداخت این وجه معین نیست و عقیده بنده این است که موعود پرداخت وجه معین بشود. ثانیاً تصور میکنم که توسط وزارت فواید عامه لازم نباشد بایستی تمام عایدات بخرانه برسد و همینکه بخرانه دولت رسید کافی است.

رئیس - آقای مستشار السلطنه (اجازه) مستشار السلطنه - بنده مداخله وزارت فواید عامه را در اینجا لازم تر می دانم بواسطه اینکه نظارت فواید عامه مؤثر و در آن وزارتخانه راجع باین قبیل مسائل متخصص بیشتر است اما در موضوع کلیه این لایحه و امتیاز نظر باینکه طرف وزارت قواعد عامه مبتکر و خودش این منبع را تأسیس و ایجاد کرده و ما هم چندین مرتبه از دست او گرفته و بدیگران یاد دولت داده ایم نتوانسته ایم استفاده کامل از او بکنیم و این مبلغی که ایشان داده اند مبلغی است که دولت تا کنون نتوانسته بیش از آن استفاده کند و نظر باینکه برای مجلس شورای ملی همه گونه احساسات در اطراف منابع ثروت حاصل میشود باید نسبت به حاج معین - التجار احساسات بشارت آمیزی بروز داده که برای دیگران اسباب تشویق و ترغیب شود.

رئیس آقای تدین (اجازه) تدین - این ماده بعقیده بنده چند اشکال دارد اولاً در اینجا مینویسد که حاج معین التجار ملزم است همه ساله سالی صد هزار تومان بتوسط وزارت فواید عامه بخرانه دولت برساند ولی موقع تأدیبه وجه راعین نکرده اند آیا قبلاً بدهند یا بعد از انقضای سال بعد از انقضای سال هم که شد در ظرف ماه دوم بدهند یا ماه اول یا در سه ماه بعد بقبسط بدهد باینکه مرتبه با اگر چنانچه در رسال دوم بنده تذکیرش چیست این مطلب بکلی مهم است و ماده بعدش هم این قید را ندارد

تدین - ندارد من خواننده خودتان هم مطالعه بکنید اگر صورتش را ندارد بقدیم کنم ملاحظه بفرمائید و بعقیده بنده اولاً باید

در اینجا معلوم شود که موقع تأدیبه صد هزار تومان کی خواهد بود و باینکه بقسط خواهد داد یا بیکباره؟ اینها معلوم بشود و بعد یک ماده دیگر هم لازم است که اگر تخلف از تأدیبه کرد چه خواهد شد

این مطلب را هم ندارد از اینهم که صرف نظر کنیم یک اشکال اساسی دیگر دارد و آن این است که صد هزار تومان که بطور مطلق معین گردیده سه ساله بدهد صحیح نیست و باید در اینجا هم با وجود این که طرف قبول میکند رعایت عدل و انصاف بشود باین ترتیب که اگر ضرری متوجه باین شخص شد در ضرر دولت هم شریک باشد اگر نیز نفعی متوجه او شد باز در نفع هم دولت شریک باشد

بنابراین اگر ما معتقد شویم که صد هزار تومان بدهد باین شخص هم ملزم است که بدهد بسیار خوب ولی بعد ایشان می آیند و دعوی می کنند که یک آفت آسمانی آمده است باین آفت ارضی یا خسارتی وارد آمده است و باینکه جوشیده است و معدن را آب گرفته است و من هم نمیتوانم از عهده خسارات برآیم و خسارت هم شرعاً متوجه من نمیشود در صورتیکه من خودم داعی بر خسارت بودم و یک داستان طولی اتخاذ میکند

بنده معتقد هستم همان اصلی که در همه جای دنیا معمول است و امتیاز بتوسط آن می گذرد تا هم امتیازاتی که در مجلس مطرح و تصویب میشود در اینجا رعایت آنرا بکنید و آن اصل عبارت از این است که مایک نسبتی را معین بکنیم باینطور که اولاً باید معین کرد یک نسبتی مثلاً صدی پنجاه از عایدات خالص گل سرخ مستخرج از آنجا مال دولت باشد آنوقت ضرر ندارد و اگر در سال بیشتر استخراج کرد طبیعی است نفع دولت هم زیاد میشود و اگر کمتر استخراج کرد نفع دولت هم کمتر می شود.

اگر آفتی متوجه معدن شد هر دو شریک میشوند اگر متوجه نشد هر چه نفع پیدا کرد به نسبت هر دو میبرند. حالا اگر بطور مطلق معین کردند و طرف را هم ملزم کردند که سالی صد هزار تومان بدهد عملی نخواهد بود و باید آنطور تعیین بکنند و بعقیده بنده نسبتی را که می توانیم در اینجا معین بکنیم مطابق اظهاراتی که خود آقای مخبر در جلسه گذشته فرمودند از قول آقای معین التجار این بود که ایشان حاضر شدند که صدی پنجاه از عایدات خالص در سال بدولت بدهند بنده عقیده دارم که صدی شصت باشد و در آنجا هم تصریح بکنند و این نیز یک ترتیب عادلانه خواهد بود که ضرر به هیچیک از طرفین نخواهد خورد ولی باین ترتیب

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه) ارباب کیخسرو - بنده تصور می کنم این ذکر بیکه در اینجا شده است یعنی جمله عبارت ممکن است تولید اشکال کند همه ساله یعنی چه؟ یعنی حاج معین التجار مادام - الحیوات بدهد یا مادامیکه دولت هست؟

مطلق بنده مخالفم زیرا تولید اشکالات زیاد میکند و نتیجه شکایت و تقاضای آن شخص و داد و فریاد او است و یک نتیجه قطعی هم حاصل نمی شود.

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه) حاج شیخ اسدالله - عرضی ندارم رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه) ارباب کیخسرو - بنده مخالفم در این ماده.

رئیس - آقای دست غیب (اجازه) دست غیب - بنده هم مخالفم رئیس - آقای حاج میرزا علی محمد (اجازه) حاج میرزا علی محمد بنده هم مخالفم.

رئیس - آقای آقا میرزا علی کازرونی (اجازه) آقا میرزا علی کازرونی - آنطوری که آقای تدین فرمودند که صدی پنجاه یا صدی چهل از عایدات خالص عاید دولت بشود در صورتیکه نظریه ایشان موافق صرفه و صلاحیت دولت می شد بنده تابع رأی ایشان می شدم لکن بنده می دانم که این صورت برای دولت مضر است و برای حاج امین التجار مقرون بصرفه و بایستی رعایت دولت را بیشتر کرد از این جهت بنده نمیتوانم در این رأی با آقای تدین شرکت داشته باشم یا نه؟ البته حاج امین التجار قبول می کند صدی چهل از عایدات خالص خودش بردارد و صدی شصت بدولت بدهد اینطور هم خوب است لکن بنده قطع دارم اگر حاج معین التجار سالی صد هزار تومان بدولت بپردازد برای دولت نافع تر و با صرفه تر از این است که صدی شصت بگیرد و آن ترتیب اسباب ضرر دولت است ولی حاج معین در صورتیکه عاقل و عالم و با تجربه است قبول میکند.

اما ما نباید در اطراف خیر و صلاح ایشان مذاکره کنیم و بگوئیم خیر برای او شاید ضرر داشته باشد و راجع بتعیین موعود ادای مال الامتیازها منظور که آقای مستشار السلطنه فرمودند بایستی در ضمن مواد فرعی نوشته شود معذرت اگر آقایان بخواهند بکوت معینی منظور بدارند پیشنهاد بفرمائید شاید کمیسیون هم بپذیرد

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه) ارباب کیخسرو - بنده تصور می کنم این ذکر بیکه در اینجا شده است یعنی جمله عبارت ممکن است تولید اشکال کند همه ساله یعنی چه؟ یعنی حاج معین التجار مادام - الحیوات بدهد یا مادامیکه دولت هست؟

مخارج هم بر عهده دولت باشد در این خصوص هم عرض کردم نظریه تجربیاتی که در این ۱۳ ساله از روی عمل گمیک معلوم شده بود ما صرفه دولت را اینطور دیدیم حالا منافات ندارد پیشنهاد بفرمائید تا عقیده نیستیم زیرا وقتی ما معتقد بر کزیت مالیه مان شدیم هر پولی بهر عنوان که باشد باید در یکجا تمرکز پیدا کند و وزارت فواید عامه فقط باید ناظر باشد که شرایط این قرارداد اجرا شود یعنی خوب است در اینجا نوشته شود که با اطلاع وزارت فواید عامه بخرانه دولت برسانند دیگر توسط آنجا حاج معین التجار پول را ببرند وزارت فواید عامه بدهند و اسباب زحمت برای دولت تولید شود بالاخره عقیده بنده این است که در اینجا نوشته شود با اطلاع وزارت فواید عامه نه توسط آن

مخبر - راجع باین قسمت که میفرمایند چون در اینجا نوشته شده بتوسط وزارت فواید عامه باین جهت مالیه مملکت از مزر کزیت خواهد افتاد عرض میکنم اینطور نیست اگر مزر کزیت را اینطور مانی میکنیم باید پول یک کاغذ را هم کاشش شاهی است ببریم وزارت مالیه بدهیم و وقتی که میخواهیم ده گله تلگراف کنیم پیش خزانه داری برویم معنی تمرکز این نیست معنی تمرکز این است که منافع عایدات مملکت چه بتوسط وجه بغیر توسط بخرانه مملکت داخل شود بلی اگر نوشته بودیم که وزارت فواید عامه جزء بودجه خودش منظور بدارد و خرج کند این فرمایش صحیح بود ولی اینجا اینطور نیست ملاحظه فرمودید بواسطه همین بی ترتیبی بوده است که هنوز دفتر امتیاز نطق جنوب مرتب و منظم نیست و وزارت فواید عامه نتوانسته است در ظرف ۲۲ سال از عهده مسئولیت خود برآید و دفاترش را منظم کند بهر صورت اینک نوشته شده بتوسط وزارت فواید عامه هیچ منافاتی با تمرکز مالیه دولت ندارد

بنا بر این نه اینست که چون وزارت فواید عامه مداخله نداشته این سوء جریانها پیدا شده است بر فرض هم که فرمایش آقای شیخ رئیس درست باشد ولی بالاخره نطق توسط معنی ندارد وزارت فواید عامه پول را بگیرد و بخرانه دولت می دهد در اینصورت ضرری ندارد که خودش مستقیماً بدهد اما اشکالیکه آقای تدین فرمودند کاملاً وارد است آقای مخبر هم درست دفاع فرمودند یعنی چون اشکال واردی بود دفاعی نداشتند و همان اظهاری که آقای کازرونی فرمودند ثابت میکند که اشکال آقای تدین وارد است بجهت اینکه آقای حاج معین التجار یک آدم عاقل و منطقی برهانی است و آدم عاقل هم همیشه صرفه خودش را ملاحظه می کند بنابراین صرفه دولت است که سالی صد هزار تومان بگیرد و حاج معین التجار هم قبول کرده است که همه ساله این مبلغ را بپردازد و اما اشکال آقای ارباب کیخسرو که فرمودند همه ساله معنی ندارد این هم ضرری ندارد که نوشته

مخبر - راجع باین قسمت که میفرمایند چون در اینجا نوشته شده بتوسط وزارت فواید عامه باین جهت مالیه مملکت از مزر کزیت خواهد افتاد عرض میکنم اینطور نیست اگر مزر کزیت را اینطور مانی میکنیم باید پول یک کاغذ را هم کاشش شاهی است ببریم وزارت مالیه بدهیم و وقتی که میخواهیم ده گله تلگراف کنیم پیش خزانه داری برویم معنی تمرکز این نیست معنی تمرکز این است که منافع عایدات مملکت چه بتوسط وجه بغیر توسط بخرانه مملکت داخل شود بلی اگر نوشته بودیم که وزارت فواید عامه جزء بودجه خودش منظور بدارد و خرج کند این فرمایش صحیح بود ولی اینجا اینطور نیست ملاحظه فرمودید بواسطه همین بی ترتیبی بوده است که هنوز دفتر امتیاز نطق جنوب مرتب و منظم نیست و وزارت فواید عامه نتوانسته است در ظرف ۲۲ سال از عهده مسئولیت خود برآید و دفاترش را منظم کند بهر صورت اینک نوشته شده بتوسط وزارت فواید عامه هیچ منافاتی با تمرکز مالیه دولت ندارد

بنا بر این نه اینست که چون وزارت فواید عامه مداخله نداشته این سوء جریانها پیدا شده است بر فرض هم که فرمایش آقای شیخ رئیس درست باشد ولی بالاخره نطق توسط معنی ندارد وزارت فواید عامه پول را بگیرد و بخرانه دولت می دهد در اینصورت ضرری ندارد که خودش مستقیماً بدهد اما اشکالیکه آقای تدین فرمودند کاملاً وارد است آقای مخبر هم درست دفاع فرمودند یعنی چون اشکال واردی بود دفاعی نداشتند و همان اظهاری که آقای کازرونی فرمودند ثابت میکند که اشکال آقای تدین وارد است بجهت اینکه آقای حاج معین التجار یک آدم عاقل و منطقی برهانی است و آدم عاقل هم همیشه صرفه خودش را ملاحظه می کند بنابراین صرفه دولت است که سالی صد هزار تومان بگیرد و حاج معین التجار هم قبول کرده است که همه ساله این مبلغ را بپردازد و اما اشکال آقای ارباب کیخسرو که فرمودند همه ساله معنی ندارد این هم ضرری ندارد که نوشته

مخبر - راجع باین قسمت که میفرمایند چون در اینجا نوشته شده بتوسط وزارت فواید عامه باین جهت مالیه مملکت از مزر کزیت خواهد افتاد عرض میکنم اینطور نیست اگر مزر کزیت را اینطور مانی میکنیم باید پول یک کاغذ را هم کاشش شاهی است ببریم وزارت مالیه بدهیم و وقتی که میخواهیم ده گله تلگراف کنیم پیش خزانه داری برویم معنی تمرکز این نیست معنی تمرکز این است که منافع عایدات مملکت چه بتوسط وجه بغیر توسط بخرانه مملکت داخل شود بلی اگر نوشته بودیم که وزارت فواید عامه جزء بودجه خودش منظور بدارد و خرج کند این فرمایش صحیح بود ولی اینجا اینطور نیست ملاحظه فرمودید بواسطه همین بی ترتیبی بوده است که هنوز دفتر امتیاز نطق جنوب مرتب و منظم نیست و وزارت فواید عامه نتوانسته است در ظرف ۲۲ سال از عهده مسئولیت خود برآید و دفاترش را منظم کند بهر صورت اینک نوشته شده بتوسط وزارت فواید عامه هیچ منافاتی با تمرکز مالیه دولت ندارد

شود در ظرف پانزده سال همه ساله این مبلغ را بپردازد با اینحال باز عقیده بنده این است که این لایحه بر گردد بکمیسیون و اصلاح شده بعد به مجلس بیاید.

مخبر - بنده مجبورم عرایض خودم را عرض کنم و مجبور نیستم هریک از آقایان را قانع کنم یا اینکه سرکار را قانع کنم. من عرایض خودم را عرض می کنم و در کمیسیون هم بین دولت و اعضاء کمیسیون مشاوره شد دیدند که صد هزار تومان از صد و پنجاه بهتر است حالا شما میل ندارید گوش بدهید قانع نمیشود.

رئیس - آقای حاج میرزا علی محمد (اجازه) حاج میرزا علی محمد - بنده با عقیده آقای تدین مخالف هستم که بطور نسبت که این ترتیبی که در لایحه نوشته شده بهتر است چون آنطور انتظاماتی که لازم است در ادارات ما برای مراقبت این قبیل امور نیست و عملیات زمانهای گذشته به ما نشان داده است که در سنوات قبل چهارده هزار تومان عایدی این معدن بوده و چهار پنج هزار تومان مخارج آن بوده است و در نوشته های سابقی که آقای حاج معین التجار برای اثبات حقوق خودشان منتشر کردند در آنجا این طور بنظر می آید که میزان استخراج خاک را در سال دهالی ۱۲ هزار تن معین کرده بودند و دفاعی که معاون وزارت فواید عامه پرویز کردند میکنند که در سال پنجهزار تن استخراج میشود و مطابق میزان قیمتی که از آمریکا رسیده است تقریباً هشتاد هزار دلار میشود و اگر میزان استخراج هشت الی دوازده تن باشد اطلاعاتی در این خصوص از خارجه رسیده حاج معین التجار حاضر شده که سالی صد هزار تومان را بدهد.

بنابر این نه اینست که چون وزارت فواید عامه مداخله نداشته این سوء جریانها پیدا شده است بر فرض هم که فرمایش آقای شیخ رئیس درست باشد ولی بالاخره نطق توسط معنی ندارد وزارت فواید عامه پول را بگیرد و بخرانه دولت می دهد در اینصورت ضرری ندارد که خودش مستقیماً بدهد اما اشکالیکه آقای تدین فرمودند کاملاً وارد است آقای مخبر هم درست دفاع فرمودند یعنی چون اشکال واردی بود دفاعی نداشتند و همان اظهاری که آقای کازرونی فرمودند ثابت میکند که اشکال آقای تدین وارد است بجهت اینکه آقای حاج معین التجار یک آدم عاقل و منطقی برهانی است و آدم عاقل هم همیشه صرفه خودش را ملاحظه می کند بنابراین صرفه دولت است که سالی صد هزار تومان بگیرد و حاج معین التجار هم قبول کرده است که همه ساله این مبلغ را بپردازد و اما اشکال آقای ارباب کیخسرو که فرمودند همه ساله معنی ندارد این هم ضرری ندارد که نوشته

بنده عقیده دارم که صدی شصت باشد و در آنجا هم تصریح بکنند و این نیز یک ترتیب عادلانه خواهد بود که ضرر به هیچیک از طرفین نخواهد خورد ولی باین ترتیب

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه) ارباب کیخسرو - بنده تصور می کنم این ذکر بیکه در اینجا شده است یعنی جمله عبارت ممکن است تولید اشکال کند همه ساله یعنی چه؟ یعنی حاج معین التجار مادام - الحیوات بدهد یا مادامیکه دولت هست؟

عقیده بنده همان بود که عرض کردم رئیس - مذاکرات کافی است (گفته شد کافی است) (دوازده فقره پیشنهاد بمضمون ذیل قرائت شد)

۱ - بنده پیشنهاد میکنم که در آخر ماده (۳) اضافه شود: در هر سال که یک برج گذشت و حاج معین التجار قبض رسمی مبلغ بدهی خود را بابت سال گذشته از دولت در دست نداشته باشد این امتیاز ملغی خواهد بود

۲ - بنده اصلاح فنی را در ماده دوم پیشنهاد می نمایم علاوه شود (صاحب امتیاز ملزم است سالی یکصد هزار تومان در دوازده برج اول هر برجی بدولت بپردازد مستشار السلطنه

۳ - بنده پیشنهاد می کنم در ماده ۳ اضافه شود که حاج معین التجار ملزم است سالی سه هزار تومان که یکصد و سه باشد برای معارف نقاط جنوبی تأدیبه نماید

۴ - بنده پیشنهاد میکنم: ماده ۳ در کمیسیون بانظریه اصلاح شود که حقوق دولت از روی نسبت خاک استخراج شده حساب و تعیین و برای هر سال حداقل این حقوق بصد هزار تومان معین شود

۵ - بنده پیشنهاد میکنم که جمله ذیل ضمیمه ماده ۳ شود (که بتوسط اول حمل هر سال نصف اول میزان هر سال نصف مال الامتیاز را خواهد پرداخت سید فاضل کاشانی

۶ - بنده پیشنهاد میکنم تبصره به ماده ۳ الحاق شود

۷ - بنده پیشنهاد میکنم که ماده سیم اینطور نوشته شود

۸ - در ماده سیم بنده پیشنهاد می کنم یکصد هزار تومان را بچهار قسط متساویه در برج حمل و سرطان و میزان و حوت هر سه بخرانه دولت عاید دارند و هر آگاد در ادای هر قسطی الی مدت ۴ ماه بکند و نرساند موافق قانون تجارتی از عهده تفاوت بیرون آید

۹ - بنده پیشنهاد میکنم عوض توسط

عبد الملک

۱۰ - بنده پیشنهاد میکنم ماده سیم امتیاز خاک سرخ چنین نوشته شود

صاحب امتیاز باید در مقابل این امتیاز در ظرف مدت مقررده همه ساله از حمل تا آخر جدی هر ماه هشت هزار تومان ۲ ماه دلو و حوت در هر یک ده هزار تومان بدولت بپردازد و هر گاه تا آخر سال تمام وجه را نپرداخته دولت حق دارد مداخله کرده از خاک سرخ استخراج شده بمانده بخرج صاحت امتیاز طلب خود را استیفان نماید

۱۱ - بنده پیشنهاد میکنم ماده ۳ این قسم نوشته شود

آقای حاج معین التجار ملزم است همه ساله در برج جوزا مبلغ یکصد هزار تومان در وجه خزانه دولت کار سازی نماید بملاوه آقای حاج معین التجار ملزم است همه ساله صدی بیست و پنج از عایدات خالص معدن خاک سرخ بدولت بپردازد

حاج میرزا مرتضی

۱۲ - بنده بدولت پیشنهاد میکنم ماده ۳ بشرح ذیل نوشته شود:

آقای حاج معین التجار ملزم است که در مدت پانزده سال سه کرور تومان بقسط بندی تأدیبه این وجه بانظریه رئیس کل مالیه است

(اقبال السلطان)

رئیس - ماده چهارم قرائت میشود

(بشرح ذیل قرائت شد)

ماده چهارم - کلیه مخارج استخراج و غیره از هر قبیل باشد بعهد صاحب امتیاز است

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده موافقم

رئیس - آقای زنجانی

(اجازه)

زنجانی - بنده در ماده ۵ اعتراض دارم

رئیس - ماده پنجم قرائت میشود

(بشرح ذیل قرائت شد)

ماده ۵ - این امتیاز بهیچ نحوی از انحاء باتباع خارجه منتقل نمیشود

رئیس - آقای زنجانی

(اجازه)

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - بنده این ماده را ناقص میدانم و انتقال تنها کافی نیست بلکه باید نوشته شود حق رهن و اجاره هم ندارد و پیشنهاد می کرده ام

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

(اجازه)

آقا سید یعقوب - کوبا آقای زنجانی

این ماده را نخوانده اند در اینجا نوشته شده است: این امتیاز بهیچ نحوی از انحاء به اتباع خارجه منتقل نمیشود بنابراین شامل همه اتباعی که فرمودند میشود.

رئیس - آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - در این مدت امتیازاتی که اتباع خارجه گرفته اند برای ماچندان مفید فایده نبوده است ولی جهت ندارد با دول غیر همجوار را محروم کنیم همانطور که راجع بدول همجوار باید از نقطه نظر سیاسی ملاحظه کنید از مسائل مالی هم نباید دول همجوار را محروم کنیم برای اینکه سرمایه های نقاط دیگر را در مملکت خودمان جمع کنیم بنده در شور در کلیات عقیده داشتم اعلانی بشود که همه مطلع بشوند و پیشنهادی هم کرده بودم و آقای علانی نمایندگی ایران در امریکا نمونه خاک را خواسته بودند که با کمیابها مذاکره کنند متاسفانه پیشنهاد من مورد قبول واقع نشد و آقای وزیر فواید عامه بهر ترتیبی بود گذرانند ولی عقیده دارم که دول غیر همجوار را نباید محروم کنیم.

تنها دریائی که ما داریم و بواسطه آن با تمام دنیا رابطه داریم خلیج فارس است جهت چیست که دول غیر همجوار را صاحب امتیاز با خود در اینکار شرکت ندهد من عقیده دارم که فقط اتباع دول همجوار را باید منع کرد یعنی صاحب امتیاز باید مکلف باشد که بهیچ شکل با آنها شرکت نکند ولی غیر همجوار را چرا باید محروم کرد؟ بلکه لازم است سرمایه آنها را جلب کنیم تا یک کمکهای مادی به صاحب امتیاز بشود و پیشنهادی هم در این خصوص تهیه کرده و تقدیم مقام ریاست نمایم.

شیخ الرئیس - اما راجع به پیشنهاد

آقای زنجانی مقصود کمیسیون هم همانطور بود که ایشان فرمودند و اگر عبارت ماده فرانکونی و وافی باین مقصود نمی دانند البته کمیسیون قبول میکند چون مقصود کمیسیون با مقصود ایشان یکی نیست و مذاقعه ندارد و اما راجع به فرمایش آقای حائری زاده در موضوع دول همجوار و غیر همجوار میخواستم عرض کنم موضوع بحث در سیاست نیست و در باب های سیاست ما بر روی تمام دول دنیا باز است و اما راجع بامتیاز بهیچ این بیش بینی میشود که شاید یک وقتی مضرات سیاسی داشته باشد والا ممکن است ما با دول همجوار روابط حسنه داشته باشیم مثل اینکه داشتیم...

بعضی از نمایندگان - حالا هم داریم

شیخ الرئیس - بلی داشتیم و داریم و با دول همجوار هم ممکن است روابط حسنه خیلی خوب هم داشته باشیم و مشترک المنافع و مشترک المضار باشیم و بالعکس با دول غیر همجوار بواسطه طمع ها و تعدیاتی روابط حسنه نداشته باشیم.

چنانکه اگر به نقشه جغرافیا ملاحظه فرمائید می بینید که یک دولت هائی نظریات سوئی در باره دولت دیگر دارند. رصورتی که دریاها و گره ها مابین آن دو مملکت فاصله است

پس نباید ایرادی به دول همجوار یا غیر همجوار گرفت در هر موقع نظر به مقتضیات سیاسی نظریات فرق میکنند و عجالتاً چیزی که مطرح مذاکره است این است که میخواهیم امتیاز با اتباع داخله بدهیم و بشرکت های خارجه ابدأ ندهیم و صاحب امتیاز هم نمیتواند بدهد چون از نمیتواند تشخیص سیاست را بدهد و تشخیص سیاست با دولت است و با مستأجرین و صاحبان امتیاز نیست و این فقط از حقوق حقه ثابت خود دولت است البته اگر یک وقتی دولت صلاح دانست که امتیاز هم به دول همجوار هم غیر همجوار بدهد آن بسته است ب سیاست و تشخیص موقع.

ما امروز نمی توانیم پانزده سال دیگر را تشخیص بدهیم و به بینیم که با کدام دولت کامل الوداد هستیم یا بالعکس با کدام دولت بدین هستیم و مقصود هم سد باب امتیاز نبوده بلکه مقصود این بوده که چون صاحب امتیاز نمیتواند تشخیص خوب و بد سیاست را بدهد و نمی داند که با که میتواند عقد شراکت ببندد یا نبندد بنابراین این حق را از او سلب کرده اند و دولت همیشه بصندوق خود رفتار خواهد کرد و هر طور صلاح بداند عمل میکند و بنده عرض میکنم که همجواری و غیر همجواری در مورد خودش نه محل ایراد است و نه محل اعتراض

رئیس - آقای دست قیب (اجازه)

دست قیب - بنده میخواستم فرمایش آقای زنجانی را عرض کنم که آقای مخبر قبول کردند

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - بنده موافقم (جمعی گفتند مذاکرات کافی است) رئیس - پیشنهادات قرائت میشود بنده پیشنهاد میکنم ماده پنجم امتیاز خاک قرمز چنین نوشته شود

این امتیاز کلاً او بعضاً بهیچ وسیله و واسطه با اتباع خارجه نقل و رهن و اجاره و تشریک نمیشود و در صورت تخلف امتیاز باطل و ملغی خواهد بود و در صورت وقوع یکی از مذکورات با اتباع داخله باید با اطلاع دولت واقع شود و الا مناط اختیار نخواهد بود ابراهیم زنجانی

حائری زاده پیشنهاد میکند ماده ۵ به عبارت ذیل نوشته شود:

ماده ۵ - صاحب امتیاز حق ندارد به هیچ عنوان اتباع دول همجوار را دخالت دهد اعم از شرکت یا انتقال یا استخدام مباشر و غیره

مخبر - اینکه بنده عرض کردم پیشنهاد آقای زنجانی را قبول میکنم مقصود اول آن بوده قسمت ثانی

رئیس - می آید بکمیسیون کمیسیون هر طور صلاح دانست مجلس قبول میکند. دوفقره دیگر پیشنهادات قرائت میشود (بشرح ذیل قرائت شد)

ماده پنجم را بشرح ذیل پیشنهاد میکنم: این امتیاز بهیچ نحوی از انحاء بدول و اتباع خارجه داده نمیشود مگر بتصویب مجلس شورای ملی.

اقبال السلطان بنده پیشنهاد میکنم این ماده اینطور نوشته شود:

این امتیاز به هیچ نحوی از انحاء به اتباع خارجه منتقل نمیشود مگر بصلاح و صرفه و اجازه دولت.

محقق

رئیس - چون قریب بظهر است اگر موافق باشید جلسه را ختم خواهیم کرد

معاون وزارت عدلیه - وزارت مالیه در نظر گرفته است برای مرکزیت دادن عایدات مملکتی اداره مخصوصی تأسیس کند و آن اداره حزانه داری قدیم خواهد بود

لایحه آن تقدیم میشود که آقایان فوری تصمیم اتخاذ فرمایند و تصویب فرمایند که قبل از حمل بموقع اجرا گذارده شود باین جهت تقاضای فوریت آنرا میکنم

رئیس - در این جلسه رأی بگیرییم یا جلسه بعد؟

شیخ الرئیس - بایستی مطالعه کنیم به بینیم آن تشکیلات چه چیز است و جزئیات و کلیات آن را مسبق شویم بعد رأی گرفته شود خوبست بماند برای بعد تا بینیم راجع به بودجه است یا خیر؟ و درست از جزئیات آن مسبق شویم

رئیس - آقای معاون چه میفرمایند؟ معاون وزارت عدلیه - قبول میکنم و راجع به بودجه نیست در خصوص تشکیلات است

رئیس - دستور روز شنبه با لایحه امتیاز نعط خواهد بود. آقای ارباب کیخسرو

(اجازه)

ارباب کیخسرو - بنده در خصوص گل سرخ اجازه خواسته بودم موقعش گذشت. رئیس - آقای مساوات (اجازه)

مساوات - بنده راجع به دستور می خواستم عرض کنم چندی قبل در مجلس عرض کردم در کمیسیون بودجه هم مذاکره شد که مجلس يك ماده تصویب کند که دولت بدون تعیین محل هیچ خرجی را به مجلس پیشنهاد نکند و پیشنهادی هم تقدیم کرده ام که صلاح است جزء دستور شود. رئیس - آن پیشنهادی که امروز دادید؟

مساوات - بلی رئیس - باید بکمیسیون مبتکران برود. آقای شیخ الاسلام اصفهانی (اجازه)

شیخ الاسلام اصفهانی - لایحه راجع به مخارج و مصارف مقابر متبرک مدتی است طبع و توزیع شده دو جلسه در مجلس اعلان شد و مقام ریاست اطلاع دادند که آقای مخبر این لایحه را پس گرفتند چند شب قبل حضرت والا شاهزاده نصران الدوله اظهار کردند که من لایحه را پس نگرفتم و این مطلب همین قسم معوق مانده است به عقیده بنده این امر باید تصفیه شود معلوم نیست اشتباه در کجا است؟ آقای رئیس میفرمایند مخبر لایحه را پس گرفت است و مخبر میگویند من لایحه را پس نگرفتم.

رئیس - آقای مخبر لایحه را پس نگرفتند آقای رئیس کمیسیون پس گرفتند معاون وزارت عدلیه - راپورون کمیسیون بودجه راجع به چهار هزار تومان مخارج سال گذشته وزارت عدلیه يك مرتبه مطرح شده است و بعد همینطور مانده است تقاضا میکنم برای جلسه آتی جزر دستور شود

رئیس - آقای تدین (اجازه) تدین - چون دو ماه بیشتر از امتیاز نفت نمانده است بنده خواستم تقاضا کنم آقایان موافق باشند قانون شورای دولتی این جزر دستور شود

رئیس - مخالفی نیست؟ (گفته شد خیر) رئیس - باید رأی بگیریم ولی غمگانی نیست. آقای سلیمان میرزا (اجازه)

سلیمان میرزا - بنده عرضی ندارم و مقصودم همان لایحه شورای دولتی بود که آقای تدین فرمودند (مجلس مقارن ظهر ختم شد)

رئیس مجلس مؤتمن الملک صورت مشروح مجلس یوم یکشنبه هشتم دلو مطابق دهم جمادی الثانی ۱۳۴۱ مجلس دو ساعت قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید صورت جلسه یوم پنجم داورا آقای امیر ناصر قرائت نمودند رئیس - صورت جلسه ایرادی ندارد